ఆంధ్రపత్రికా గ్రంథమాల [illegible]

అను [illegible] 29

హేమపతి

[illegible]

[illegible]

ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనిలయము.
అనుబంధగ్రంథమాల. 23.

హేమవతి.

ఇది

సోమరాజు రామానుజరావుగారిచే
రచియింపఁబడినది.

అయ్యగారి నారాయణమూర్తి బి. యే. బి. యల్. గారిచే
సంపాదింపఁబడినది

మొదటికూర్పు.

నిడదవోలు
ఆంధ్రప్రచారిణీముద్రాక్షరశాలలో
ముద్రింపఁబడినది.

1916

వెల రు 0—3—0.

పీఠిక.

ఇది స్వకపోలకల్పితమగు చిన్నకథ. ఈగ్రంథము నురచించిన సోమరాజురామానుజరావుగారు భాషాసేవచేయుచున్న మాయాంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనిలయమునకు సర్వస్వాతంత్ర్యములతోడీని నొసంగినందులకు వారికిమేమెంతయుఁగృతజ్ఞతాపూర్వక వందనము లర్పించుచున్నాము.

సంపాదకుఁడు.

కృతిసమర్పణ.

ఈ

చిన్నినవలను

స్వర్గస్థురాలును

మా

పెదతల్లియు

నగు

కాళ్లకూరి వేంకటనరసమాంబకుఁ

గృతిగా

సమర్పించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు

గ్రంథకర్త.

[illegible]

హేమవతి.

మొదటి ప్రకరణము.

[illegible]

అది గ్రీష్మఋతువు. నాఁడు [illegible]. ఎండ నిప్పులఁ జెరుగుచుండెను. గాడ్పులు మహాభయంకరముగ వీచుచుండెను. మధ్యాహ్న [illegible] ప్రచండమయి వెలుఁగుచుండెను. [illegible] [illegible] [illegible] "కా! కా!" యని యఱచుచుండెను.

అట్టి మధ్యాహ్న [illegible] నొక బ్రాహ్మణుఁడు [illegible] నడుచుచుండెను. [illegible] తుఁడై, [illegible], [illegible], యుండెను.

ఆతనిసర్వావయవములలో నొక్కటియైనను యొకింతేని చంచలించుట లేదు.

రాధాకృష్ణమందిరము గోపాలపురమునకు దక్షిణపు తట్టున నున్నది. దానికి మిగుల నంటి గృహములు [illegible] ప్రాంగిణముల్లో [illegible] [illegible] [illegible] ము లై పోయినవి. సాధారణముగా [illegible], [illegible] తిరుగువారు కారు, యామందిరమునకు మాహాత్మ్యా లంటుకొని లేవు.

బ్రహ్మచారిణి యొక్క పోకయు [illegible] నిగ్రహము నిత్యాలంబనమై, [illegible] యుండెను. ఆమెకు సుమారు నలువది యేండ్లవయస్సుండును. ఆమె [illegible]. ఆమె [illegible] రము సౌందర్యము, [illegible] [illegible] సుందరముగానుండెను. ఆమె [illegible] యుండెను. ఆమె [illegible] బ్రహ్మచారిణి [illegible] జరుగుచుండెను. ఆమె [illegible] యుండలేదు. ఆ [illegible] చుండెను. పరిపూర్ణ [illegible] [illegible] దుఃఖము [illegible]. మనస్సు [illegible] చాల [illegible] పోవుచుండెను.

ఒక [illegible] రుగుచున్నను [illegible] తంబు లగుచుండెను. అప్పు [illegible] నేడికస్సి [illegible]

ఘంబు నేలరాలి కంటనే యాధ్యాత్మ్యవిద్య పోషించెను. ఆ
వె సుఖము [illegible] కేమికారణమో నా [illegible] నున్నాడే నాకు.

బ్రహ్మచారి [illegible] గుప్పించినా డెను.
ఆ [illegible] యుండెను. [illegible] బ్రహ్మ [illegible] [illegible] [illegible] నాకు [illegible] [illegible] [illegible] యెను. [illegible] "[illegible]!
నీ [illegible]."

"కుమారా! [illegible]
ము [illegible] —"

బ్రహ్మచారి [illegible].
అ [illegible] యుండెను. అ [illegible]
[illegible] యుచున్న.

"[illegible]! [illegible] మాగుచు [illegible] వెలయు
నగు [illegible] గా. కాని, నా [illegible]
నే [illegible] నీకు [illegible] ధర్మము [illegible]
న్నది—"

"నాకు [illegible] సన్న్యాసాశ్రమ [illegible]. స్వామీ
కుమారా! సంసారివగుము. [illegible]
నది?"

[illegible] ద్వైతము . [illegible]

"[illegible]! నాకు వివాహము చేసికొనవలయునను బుద్ధి [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] వివాహము [illegible]. [illegible] [illegible] నాకు [illegible]. [illegible] [illegible]. నాకిక [illegible]—"

"సుమారా! [illegible]

[illegible]"

[illegible]—"

"[illegible]!"

"[illegible]—[illegible]"

"అటులా! దానిని [illegible] తప్పించుకొనుట దుర్భా
రము. [illegible] యున్నది [illegible]. [illegible]
మెప్పై [illegible] యుండెను [illegible] —"

"ఇ [illegible] విప్పి [illegible] [illegible] [illegible] నను
మన్నింపుము. నిశ్చయముగ [illegible] జలములందొప్పు
నది దురాత్ములకు [illegible]!"

"దానికేమి? [illegible] [illegible] గ."

"[illegible] [illegible]. [illegible] బ్రహ్మవాదినై
యాజ్ఞవల్క్య భగవానుని [illegible] —"

[illegible] కుమారుడు [illegible] కుమారుని. ఆమె చాల
సరళ స్వభావము కలది. ఆమె కుమారునకు [illegible] ఇంత
చెప్పెను. కాని, కుమారుడు వినలేదు. ఆమెకును జాలికోప
ము వచ్చెను.

"కుమారుడా! నీవు నామాట వినవా?" అని
యెను.

"క్షమింపుము! జననీ! నీమాట నీ విషయమున విన
నిమాట సత్యము."

"తల్లిమాట విననివాడు పుట్టినను గిట్టినను సమా
నమే!"

[illegible] కుమారుడు ఏమియు మాటాడలేదు. అతడు

ప్రాణ[illegible] [illegible] చూచుకొను[illegible] [illegible]. [illegible] యుండెడి [illegible]
నిలువ[illegible] [illegible]యెను.

[illegible] ప్రకరణము.

అదృష్ట యోగము.

దైవము [illegible] [illegible]. అది యొక
గురికిం గానరాదు. ఒకరికొక సందుకనికాదు. అది
కాలచక్రముతోపాటు దానితో గిరగిర దిరుగుచుం
డును. అది ఎవరియిచ్చవచ్చిన వారి [illegible]యుండును. తన
కిష్టము లేనివారి వద్ద [illegible]యుండదు.
ఆశ్రయించినవారిని నిరుపేదలను మహోన్నతస్థితికిం
దెచ్చును. అదృష్టము లేనివారు [illegible] [illegible] పోవు
చుండును. అదృష్టవంతుడు ఏమాటనాడినను, ఏమి చేసినను,
అన్నియుం గెలుపుచుండును. అదృష్టహీనుడెంత యా
లోచించిచేసిన నేకార్యమును గెలువనేరడు. అతడేమా
టయాడినను జనులకుం గష్టముగనే యుండును.

గోపాలపురమున నొక పుష్కరిణి కలదు. ఆపుష్కరిణీ
సోపానముల పై నొకనాటిరాత్రి యొక వనితామణి యూసీ

నడచు చుండెను. ఆమె అన్యమనస్కయై దుఃఖోద్రేకా [illegible]
ధారా [illegible] పతివియోగమానసమాసక్తయై యుండెను.
ఆమెయొక్క [illegible] ఏదియో
కార్యము [illegible].

గాఢాంధకారము దశదిశల వ్యాప్తమై యుం
డెను. తారకాసమూహకాంతి కొలదిగ భూమిపై ప్రస
రించుచుండెను. అది కృష్ణపక్షము. చంద్రుడానాడు రెం
డు — లేక — మూడు — గంటలకేమో యుదయమందు
ను. ఆకాశము [illegible] గ్రహములమాత్రము కాన్పిం
చుచుండెను. అవి [illegible] — క్షణక్షణమును
[illegible] — [illegible]
[illegible]
ను [illegible] యుండెను.

పాపమా బాలిక యశోదా దుఃఖనిమగ్నయై యుండవల
యును? ఆమెయెవరు? ఆమె దుర్భాగ్యయగు పార—

హేమలత.

మొదటి ప్రకరణము.

పూర్వస్మృతి.

ఇప్పుడు పూర్వోక్తసందర్భములు తెలియుటకై మాచదువరులకు మే మొకింత పూర్వస్మృతిని గలిగింపఁ బూనెదము.

గోపాలపురప్రుజమీందారుఁడు నారాయణరాయలు. ఆయన చనిపోవునప్పటికి స్వప్నకుమారునకు నాల్గవయేఁడు. నాల్గేండ్లవానిని, ఇరువదియెనిమిదేండ్ల వయస్సుగల భార్యను విడిచి నారాయణరాయలు తనముప్పదియవయేట కాలధర్మ మందినతరువాత కుముదవతి యన్నయగు నగేంద్రబాబే జమీకార్యములఁ జూచుచుండెను.

నారాయణరాయల కొకమిత్రుఁడుండెను. అతనిపేరు నవీనచంద్రుఁడు. అతనికొకకుమారుఁడును కుమార్తెయు నుండిరి. అతనికుమారుఁడు చనిపోయి, కొన్నినాళ్లు దయ్యమైయుండెననికూడ వాడుకకలదు. అతనికూఁతురు హైమవతి. నవీనచంద్రుఁడుకూడఁ జనిపోయెను. నగేంద్రుఁడు తనకుమార్తెయగు హేమలతను, హైమవతిని స్వప్నకుమారునికూడఁ జిన్ననాఁటనుండియుఁ బెంచెను.

హేమవతి.

స్వర్ణకుమారునకైన హీరవతియవలయ్యనని నగేం దరిబాంధవ్యము గలిగెను. హీరకుఁగూడ నాతనిపై నట్టి యవ్యాజానురాగముండెను. హీరమణి కేకారణముననో హైమవతియన్న సహజముగ నీర్ష్యయుండునది. అందులకుఁ గారణమేమో యామెకూడ నెఱుఁగునని చెప్పఁజాలము. హీరమణి క్షత్రియకాంతామణి యయ్యు నీర్ష్యజనించుట దైవనియోగమేకాని వేఱుకాదు—

స్వర్ణకుమారుఁడు హైమవతిని మోహించియుండెను— హైమవతి యాతనిమోహించియుండెను. వారియన్యోన్యప్రణయ మగాధమని హీరమణి యెఱుంగును. ఈవిషయముకూడ నామె యీర్ష్య నినుమడించెను.

స్వర్ణకుమారునకు హీరమణి హైమవతినిద్వేషించియున్నసంగతి తెలియును. అతఁడప్పుడప్పుడామెను చాలమందలించుచుండెను. కాని, యీర్ష్యాబద్ధ యగు హీరమణికా మాటలు కంటకసదృశములై యుండెను.

కొన్నినాళ్లకొకనాఁడు వారుముగ్వురును సుక్తిమతి నదికి స్నానార్థమేగిరి. బాల్యచేష్టలచే వారిట్టటులాడి యీఁది చాలలోఁతునకేగిరి. హీరమణియు హైమవతియు నొకప్రక్కను, స్వర్ణకుమారుఁడు వేఱొకప్రక్కను, స్నానమాడుచుండిరి. అప్పుడు హైమవతి యూఁబిలంబడిపోయెను. హీర య

అంచుచువచ్చి యావృత్తాంతమును స్వర్ణకుమారున కెఱిగించెను. స్వర్ణకుమారుఁడు చాలవెదకెను. కాని, హైమవతి కాన్పింపలేదు.

ఆతఁడేడ్చుచుఁ బట్టణములోనికి వచ్చెను. ఊరంతయు గుంపుగూడి యాజలంబుల వెదకిరి. కాని, హైమవతి కాన్పింపలేదు.

హైమవతిమరణమునకు హీరమణియే కారకురాలని స్వర్ణకుమారుఁడు సంపూర్ణముగ నమ్మియుండెను. ఆనాఁటినుండియు నాతనికి పరకిగ్గిల్లెను. ఆకారణమున నాతనికి వివాహేచ్ఛ తప్పిపోయినది. అటుపై నొకజ్యోతిష్కుఁడు వచ్చి హీరమువివాహముచూచితాకినవాఁడు మృతినందునని చెప్పెను.

నాలుగవపరిచ్ఛేదము.

హీరమణి.

రెండవపరిచ్ఛేదమున మనమువదలినహీరమణివృత్తాంత మింకమీఁదముచ్చటింపవలయును. హీరమణి యట్లా శిలానిర్మితపుష్కరిణీసోపానములపైఁగూర్చుండెను. ఆమెకు స్వర్ణకుమారునిపైఁజింతతక్క వేఱేమియును లేదు. ఆమెయా

లోచనలలోనే నిమగ్నమైయుండెను. ఆమెచిత్తమేకాగ్ర మైయుండ లేదు. అనేకభావములచే సంక్షోభించిపోవుచుం డెను. ఆమెకప్పుడచ్చట గాఢాంధకారము వ్యాప్తమైన వృత్తాంతమే తెలియలేదు. ఒకవేళఁ దెలిసెనను, ఆమె దానికి భయపడుట లేదు. పిశాచము లామెకు జ్ఞప్తికివచ్చుటలేదు. వచ్చినను, పిశాచము నన్నేమిచేయును? ఆపిశాచము స్వప్నసుందరునిదెచ్చినాయొద్దఁగూర్చుండఁబెట్టి నేనాతనిఁ దనివితీర నేకాంతముగఁ జూచినపిమ్మట నన్నుఁ జంపినఁ జంపనిమ్ము. అప్పుడు నిర్విచారముగఁ జచ్చెదను." అనుకొను చుండెను.

ఆమె సాయంకాలముననే యచ్చటికివచ్చినది. ఆతలంపులతోడనే యామెకుఁ జీకటిపడిపోయినది. ఇంకను నామెకింటికేగవలయునను తలంపే లేదు. ఇంటియొద్ద నామెకొఱకెవ్వరును వెదకికొనరు. అది జమీందారుని గృహము. ఎవ్వరెచ్చటకేగినదియు నెవ్వరును తలంపరు. వచ్చినవారికి భోజనము పెట్టుదురు. లేనివారికి లేదు.

హీరమణి యింక నట్లు కూర్చుండియుండెను. ఆమె యెదుట నాకస్మికముగ నొకవికృతాకారము సాక్షాత్కరించెను. ఆమూర్తింగాంచి హీర యదియొకఢాకినీవిగ్రహమని తలంచెను. ఆమె వెంటనే,

"నీవెవ్వరవు?" అనియెను.

ప్రత్యుత్తరము రాలేదు. అది నిశ్చయముగఁ బిశాచస్వరూపమేయని హైమవతి తలంచెను.

"ఓపిశాచీ! స్వస్వరూపమూని చెప్పఁగలవా?"

"నేను పిశాచమునుగాను—"

"మఱెవ్వరవు?"

"బాటసారిని—"

"ఆయొక్క—నాయింటిలో యుండలేకపోయినావా?"

"ఏమి? నీ నాగరికత్వమును గాంచినచో నీవెవ్వరవు?"

"నేను రాగా దేశ—నా—"

"ఓహో! స్వామినీ! పారిజాతహారిణి నీవేనా?"

హైమవతి చకితగాత్రియయ్యెను. ఆమె తనమనంబున "ఏమి? ఇతనికి దివ్యదృష్టి కలదా?" అని తలంచెను.

"నీవు హైమవతివి. కాశీరాజపుత్రివి. ఒకబ్రహ్మరాక్షసివై యూరు పాపములను పరిహారముగఁ జేసితివి. ఢాకినీ! నీకిఁకఁ బరలోకమున నెట్టి ప్రాప్తించునో, యది నేనిప్పుడు చెప్పఁజాలను. కాని, నీపాపములు నన్నే కృంగించుచున్నవి. నేనెవ్వరో నీవెఱుంగినా? నీ జాతకఫలముం జెప్పిన జ్యోతిష్కుఁడను. నాకు నీమీఁద కొండొకకారణమున బాగుగఁ గ్రోధముకలదు. దురాత్మురాక్షసీ! నేను చెప్పినజ్యోతిష

మసత్యమేమైనను నమ్మినట్లు నటించితిని. నేను నీకెన్నిందేమిచే
యుచున్నా నీకుఁ దెలియదు. నీయందెవ్వనిను మోసపుచ్చుచుంటిని,
నేనూరకుండుటకు వీడెనుగాను. నీయంత్యకాలమున నేనొకపని
కార్యమొనర్చెదను. దురాత్మురాలా! నీవు నా ప్రియ
శిష్యుని నీలోకమున నెవ్వరును జేయఁజాలరు. కాని, పర
లోకమున నాప్రభువు నిన్నుఁ జాలవాఁడైనను. అప్పుడు
నీవాతనియెదుట నేమియుఁ బ్రత్యుత్తరమీయఁజాలవు. హీ
రా! ఇది నిశ్చయము. నీకు లజ్జలేదా. జ్ఞానములేదు. స్వర్ణ
కుమారహైమవతుల నిశ్చలప్రేమను బలవత్తరముగు ఖడ్గ
ముచేఁ బాలార్చితివి. దురాత్మురాలా! నిన్ను నేనిఁక విశేష
ముగ నేమియు ననఁజాలను. నీకుఁదగినశిక్ష భగవానుఁడే ప
రలోకమున విధించియున్నాఁడు. నేనిఁకఁ బోయెదను. నన్ను
మాత్రిము జ్ఞప్తియందుంచుకొనుము. నీయంత్యకాలమున
నో,అంతకుకొంచెముపూర్వమో— నేను నీకడకువచ్చి సర్వ
వృత్తాంతములను జ్ఞప్తికిఁదెచ్చెదను. నీవప్పుడు పశ్చాత్తాప
పడినట్లయిన నీసర్వపాపములును నాశనముకాఁగలవు. హీ
రా! పోవుచున్నాను. నాపేరు నవకుమారుఁడు— "

అని యావ్యక్తి గాఢాంధకారమునదృశ్యమైపోయెను.

హీరమణి తనరెండుచేతులతోడను శిరస్సుమీఁద
బాదుకొనుచు దుఃఖింపసాగెను.

హేమవతి.

ఐదవ ప్రకరణము.

ఆదిశక్త్యయమే!

హీరమణి హృదయాంతరాళము పాపకలుషితమై — మహాపాపాంధకారావృతమై — యుండెను. ఆమెహృదయసంజనిత ఘోరపాపాంధకారమధ్యమున నొకనక్షత్రము గాన్పించుచుండెను. జ్యోతిష్కుఁడాడినపలుకులన్నియు జ్యోతిర్మయాంచితాకృతి నాయంధకారమధ్యమున నామెకు నక్షత్రభాతిం బొడఁగొల్పుచుండెను. మహాపాపపంకిలమగు నామెహృదయమునందలి నిబిడాంధకార మించుకఁ దొలఁగి యాస్థానమున నానక్షత్రము ప్రవేశించెను. అదియే యామెహృదయభావములనెల్ల నొక్కక్షణములో మార్చివైచినది.

ఆమెభావనాప్రపంచ మనంతమయ్యెను. హృదయము నిష్కాసితకంటకశిలామయప్రదేశమైపోయెను. ఆప్రదేశమున నాభావములు సరిగాఁ బ్రయాణము సేయఁజాలకుండెను. ఒక్కొకచో జారిక్రిందఁబడుచుండెను. జ్యోతిష్కుని వచనము లామెకత్యంతవిశ్వాసమును గలిగించెను. ఆవిశ్వాసముచే నామెకొకవిధభయోద్రేకము జనియించెను. ఆభయముచే నామెవదన మాకృష్ణమయ్యెను. ఆమెమనస్సు సంచలించిపోవుచుండెను. ఆవేదనముచే శరీరము వణఁ

కుచుండెను. గుండెలు కొట్టుకొనుచుండెను.

ఆమె భావనాప్రపంచమున, ననేకములగు చిత్రపటములు దృష్టములగుచుండెను. ఆచిత్రపటములుకూడ నామెభయమునకుఁ గారణములయ్యెను. ఆపటములలో నొకటి, హైమవతీమరణసమయప్రదర్శనము. ఇంకొకటి, తనమరణసమయప్రదర్శనము. వేఱొకటి, తనమరణసమయమున జ్యోతిష్కుఁడువచ్చి మాటాడుట—తేజస్సునెదుట నిబిడతమంబు నిల్వనేర్చునా ? సత్యమునెదుట పాపమునిలుచునా? సరళస్వభావమునెదుట కపటభావము నిలిచియుండునా ? తేజస్సు—సత్యము—సరళస్వభావము—వీనియెదుట, అంధకారము—పాపము—కాపట్యము-ఇవియెల్ల విలుప్తములై పోవును. ఆజ్యోతిష్కుని సత్యవాక్యములయెదుట హీరమణి పాపకృత్యము బయటఁబడియెను. అప్పు డామెహృదయసముద్రమునఁ బశ్చాత్తాపబడబానల ముదయించెను. ఆహృదయదాహముచే నామె తాను హైమవతిం జంపుట దోషమని తెలిసికొనియెను. అప్పుడు నిశ్చయముగఁ దానొనర్చిన సర్వపాపములకుఁ బరలోకమునఁ దగినప్రాయశ్చిత్తము గలదని యామెకు భీతికలుగఁజొచ్చెను. ఆమె చుట్టును చూచెను. అంతయు గాఢాంధకారము. అప్పు డామెకు భీతికలిగెను. అచ్చటినుండి లేచి గృహాభిముఖయై వెడలిపోయెను.

పోవుచుండఁగ నామెకు మార్గమధ్యమునఁ బదునొకండుగం టలు కొట్టినసవ్వడి వినఁబడియెను.

ఆఱవ ప్రకరణము.

నగేంద్రబాల.

కుమారుఁడగు సుపర్ణునిపైఁ గోపముఁజెందినకుముదవతి యెచ్చటికేగినది? ఆమెకు నిశ్చయముగఁ గుమారునిపై నంతటికోధమువచ్చెనా? లేదు. ఆమెకుఁ గోపము వచ్చినను, నది చిరకాలస్థాయికాదు. ఆమెకుఁ గుమారునియందుఁ జాలప్రేమ. తనమనస్సునను సన్నకోర్కె నాతఁడు తీర్పఁజాలకుండుటచే నామెకుఁ గోపమువచ్చెను. కాని, యామె పాపము వెంటనే యాక్రోధమునకుఁ దగినపశ్చాత్తాపమునందెను. ఆమె తనకును, తనకుమారునకును, జరిగినసంభాషణమును నివేదించుటకై తనతమ్ముఁడగునగేంద్రునికడ కేగెను.

అతఁడప్పుడు సువిశాలోన్నతసుందరహర్మ్యమున నాసీనుఁడైయుండెను. అది రాధాకృష్ణమందిరము నానుకొనియే యున్నది. అది విచిత్రాలంకారవిలసితంబై, సమున్నతమై చాలసందముగ నుండెను. దానిని స్వర్ణకుమారునిధం

శ్రీయుత నారాయణరాయలు కట్టించియుండెను. హాలులో నగేంద్రుఁడు దొకతివాసిపైనున్న కుర్చీపై నాసీనుఁడై తన ముందుఁగలబల్లమీఁదనున్న లెక్కలకాగితములను చూచుకొనుచుండెను. దగ్గరనే యాంతనియుద్యోగియుండెను. కుముదవతి యచ్చటకు వచ్చెను.

నగేం—అక్కా! ఏమివచ్చితివి? కూర్చుండుము.

కుముదకూర్చుండి యిట్లనియెను.

“బాబూ! నగేంద్రా! ఏమిచేయుదువు? వానిమనస్సు తిరిగినదికాదు”

“ఏమనియెను?”

“ఈవిషయమునఁ దన్ను మందలింపవలదనియెను—”

“ఏమి! తానువివాహమేచూడఁడా?”

“ఆడఁడఁట!”

నగేంద్రబాబు చాలనాలోచించెను. ఆతనికి స్వర్ణకుమారుని చేష్టలేవియు బాగుగఁ గాన్పింపలేదు. ఆలోచింపనాలోచింప నాతనికి స్వర్ణకుమారునిపైఁ గోపముకూడ నుదయించెను.

“వానియభిప్రాయమేమి?” అని గంభీరముగఁ బలికెను.

“వానిని హైమవతి ప్రేమించియుండెను. హైమవ

తిని వాఁడు ప్రేమించియుండెను. అట్టి హైమవతి యకాలమ
రణమునకు హీరమణియే కారకురాలని వాఁడు తలంచుచు
న్నాఁడు. ఇఁక వానినమ్మకము వ్యర్థముకాఁజాలదు—"

"హీర హైమవతి నతిలజలంబులఁ దోఁసినదా?"

"ఆమాట చాలమందియనుచున్నారు. కాని, నాకా
నమ్మకము లేదు"

నగేంద్రుఁడు మాటాడలేదు.

"అదియుఁగాక, మొన్నటిజ్యోతిష్కుఁడు—"

"వాఁడొకదుర్మార్గుఁడు—అది కేవలము మోస
ము. వానిజ్యోతిషముభస్మమగుఁగాక!"

"నీవొకమారు వానితో మాటాడుము—"

"ఎక్కడనున్నాఁడు—?"

"రాధాకృష్ణమందిరమున—"

"ఏమిపని?"

"జపము!"

"వీనికిజపమెచ్చటదాపురమైనది?"

ఇట్లని నగేంద్రబాబు స్వర్ణకుమారునికడ కేగుట
కై లేచెను.

హైమవతి.

ఏడవప్రకరణము.

దురాగ్రహము.

నగేంద్రబాబు బ్రహ్మచారిమహాశయునికడకుఁ బోయెను. అతఁడు చాలఁ గోపముతో నచ్చటకుఁబోయెను. అట్లు రాధాకృష్ణభవనమున కేగ నచ్చట స్వర్ణకుమారుఁడు నిమీలితనేత్రుఁడై ముక్కుమూసికొని జపముచేసికొనుచుండెను. నగేంద్రబాబున కాతనియునికి క్రోధోదయమునకుఁ గారణమయ్యెను. అతఁడు నిమిషకోపి. అందు తాను చెప్పినమాటవినకుండుటయు, తనకూఁతుంజేసికొనకుండుటయు, నామెను పాపాత్మురాలిఁగా నెంచుటయు, నివియన్నియు, నాతని సహజక్రోధమును సముజ్వలితముకావించుచుండెను. అతఁ డల్లునిఁ జూచుటతోడనే "స్వర్ణా!" యని కేకవైచెను. అతఁ డులికిపడి కన్నులువిచ్చెను. అతనిదైవధ్యానము—భక్తిభావములు—అన్నియు వికల్పములైపోయినవి.

ఆకాలమున నిష్ఠాగరిష్ఠులగువారికి భంగముగల్గించుట మహాపాతకముగ నెంచఁబడుచుండెను. దానిని నగేంద్రబాబుకూడ నెఱుంగకపోలేదు. అతఁ డిట్టిపాపకార్య మొనర్చుటకిదియేమొదలు. కాని, యాతనిక్రోధావేశము నెదుట నాత

నికిఁ బాపపుణ్యవిచక్షణజ్ఞానము లేకపోయెను. స్వర్ణకుమారుఁ డాతనిం జూచి,

“ మామా! నమస్కారము. కాని, చాలఁ బాపకార్యము నొనరించితివి—”.

“ఏమిరా దురాత్మా! ఏమంటివిరా! పాపకార్యమా! నేను పాపినా? నీకు నోరెట్లు వచ్చినది? నీనాలుకఁ జీల్చగలను—”

“నీవు కోపపడిన నేనేమనఁగలను?”

“ అనుటకు నీవెంతవాఁడవు? నీ దొంగజపమునకు భంగము కల్గించుటకూడఁ బాపకృత్యమా?”

“ రామ! రామ! పాపము ప్రశమించుఁగాక!”

“ఏమి! నీకు నాకూఁతు నిచ్చుట పాపకార్యమైనదా?”

“నాకామె వలదు, మామా! నీవు బలవంతముగఁ బెండ్లి చేయనెంచితివా?”

“ దురాత్ముఁడా! నీపెండ్లి యెంత చేయును! నీవెంత చేయుదువు? నీవు తప్ప లోకమునఁ బెండ్లికుమారులు లేరా?”

“ కలరు— నేనామాట చెప్పితినా? మామా! నీపా రణకోరిక యేల?”

“నీవు బ్రహ్మచారివైయుండుము. దురాత్మా! అప్పు డీగోపాలపురపరిపాలన మెటుపోవునని తలంచుచుంటివి?”

“ నాకు వలదు. నీవెవ్వరికైనఁ బంచుకొనుము —”

"సరే! అట్లే కానిమ్ము."

ఇట్లని నగేంద్రబాబు వెడలిపోయెను. స్వర్ణకుమారుడతనివంకకే చూచుచుండెను. అతని భ్రుకుటి కుటిలమై యుండెను. ఆననము రౌద్రమైయుండెను. నగేంద్రుని లక్షణములంగాంచి స్వర్ణకుమారుఁడు తనలోఁ దెలియని యొసంగికొని యెను. అతనికిఁ జపముచేసికొనవలయుననునిచ్ఛ యాదినమున మరలఁ బుట్టలేదు—అతనిచిత్తము చలించిపోయినది—

- - -

ఎనిమిదవ ప్రకరణము.

హీరమణివ్యాధి.

హీరమణి యింటికివచ్చినది. ఆమెహృదయము చాలక్షోభించిపోవుచుండెను. ఇఁక నామె యాదినము నుండియుఁ బాపము ప్రపంచమున నుత్సాహమయులలోఁ జేరలేదు. ఆమెకు మాటిమాటికిని సనకుమారునివాక్యములు జ్ఞప్తికి వచ్చుచు మనస్సును కలఁచివేయుచుండెను. ఆమె యాదినమున నింటికివచ్చి పరుండెను. కాని, నిద్దురపట్టలేదు. ఆమె కెల్లెడలను చింత, దుర్దశ, ఇవియే కాన్పించుచుండెను. కాని, యామె కెచ్చటను సంతోషము, సుఖము, అనునవి కాన్పించుటలేదు.

ఆమెకా శ్మశానాలంబున ననంతసరీసృపములు చెరలాడుచున్నట్లుండెను. అది కంటకశిలామయనిమ్నోన్నతకఠిన పర్వతప్రదేశమువలెఁ గాన్పించుచుండెను. ఆహా! ఇంక లోకమున సంతోషమెక్కడనున్నది! సుఖమెచ్చటనున్నది! సంతోషసుఖములు ప్రపంచమున లేనేలేవాయని యామె తలంచుచుండెను.

కొందఱు భాగ్యవంతులకు సుఖముగలదనియు, దరిద్రులకు దుఃఖముగలదనియుఁ జెప్పుదురు. కాని, యది కేవలము పొరపాటు. ఎచ్చటఁ దృప్తియున్నదో, యచ్చట సంతోషముండును. ఎచ్చట సంతోషముగలదో, అచ్చట సుఖముగలదు. ఎచ్చటదుఃఖముగలదో యచ్చట కష్టముగలదు. దరిద్రుఁడయినను సంతుష్టచిత్తుఁడయినచో సుఖవంతుఁడగును. భాగ్యవంతుఁడయినను, అసంతుష్టచిత్తుఁడైనచో దుఃఖియగును.

హీరమణి కేమిలోపమున్నది? ఆమెకుఁ గట్టుటకును తినుటకును అన్నియున్నవి. కాని, యేమిలాభము? ఆమెకు సంతోషము లేదు. దానివలన సుఖముకూడ లేదు. దురదృష్ట శోకదేవతలామె యిరుపార్శ్వముల నిలిచి యామెకు విచారమయవింజామరలను విసరుచున్నవి. ఇంక నామెకు సుఖమెట్లువచ్చును? పాపమువలనఁ జిత్తక్షోభముకలుగును. దాని

వలన సుఖము శూన్యమగును. ఇంక హీరజన్మమధ్యమున
సుఖమే లేదా ? ఆమె జీవనము దుఃఖముతో నంతము కావల
సినదేనా ?

పుష్కరిణినుండి యింటి కేగిన తరువాత నిరంతరా
లోచనలచే హీరకుఁ జాలసేపు నిద్దురపట్టలేదు. తుదకెట్లో
యామె కోడికూఁతవేళకు నిద్రించెను. ఆనిద్రకూడ నామె
కు నిరంతరాయముగ పట్టలేదు. ఆమె కొకస్వప్నము వచ్చెను.

ఆస్వప్నమున హీరమణి పుష్కరిణికడఁ గూర్చుండి
యుండెను. ఆమెకడకప్పుడు జ్యోతిష్కునితోఁ గలసి హైమవ
తియు వచ్చెను. ఆమె మోము పూర్వమువలె లేదు. హైమవతి
శిరోజము లంబద్ధములై యుండక విముక్తములై యుండెను. ఆ
మె మోము మాలిన్యమయమై యుండెను. శరీరమున జీర్ణ
వస్త్రములు కట్టఁబడియుండెను. ఆమె యిరుఁగన్నులు నారు
ణ్యమును వహించి సంధ్యారాగమును మఱపించుచుండెను.
మోము జేవురించి భయంకరముగ నుండెను. ఆమె వడివడి
నడచుచు హీరమణికడకు వచ్చి,

"హీరా ! నీయాయువు మట్టమయినది. నీవవిచారము
తోడనే మృతినందెదవు. నీవు చేసినకృత్యములకుఁ ఫలమను
భవించుటకై నాదగ్గరకు రమ్ము. చిన్నినవకుమారుఁడు తీసికొ
నివచ్చెను." అనిపలికెను.

ఆమాటలువిని హీర వణంకిపోయెను. అవి యతిభయంకరములైయుండెను. ప్రకంపితగాత్రయై, హీర క్రిందఁబడిపోయెను. హైమవతి యామెనట్లెవైచి తిన్నతిన్నగ వెడలిపోవుచుండెను. అంతన్నవలన నామెకు మెలకువవచ్చెను. ఆమెకికను హైమవతి యాడిననిష్ఠురవాక్యములు శ్రవణశూలములగుచుండెను. అవి యెచ్చటనుండియో, మేఘగర్జనలతోమిశ్రితములై నభోమండలమునుండి వచ్చుచునే యుండెను. హీర చాలభయపడిపోయెను.

ఆమెహృదయము కొట్టుకొనుచుండెను. తాపము హెచ్చిపోవుచుండెను. ఆమె కెంతయో జ్వరమువచ్చినట్లుండెను. అట్లే యామె నేలపైఁ బడిపోయెను.

తెల్లవారినతరువాత నాయిల్లుడుచుటకొకదాసి యచ్చటికివచ్చెను. కటికనేలమీఁదఁబడిపోయినహీరంజూచి యది చాలనాశ్చర్యపడి యీవృత్తాంతమును కుముదవతికెఱింగించెను. ఆనాఁటినుండియు హీరమణిహృదయమున నొకవిధమగువ్యాధిప్రవేశించెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము.

నవకుమారుని మనోవృత్తి మార్పు.

నవకుమారుఁ డొకదినమున మరల స్వర్ణకుమారునకు దర్శనమిచ్చెను. ఆ స్థలము శుక్తిమతీనదీతీరము. సమయము సాయంకాలము. అప్పటికి స్వర్ణకుమారుఁడు స్నానార్థమేగియుండెను.

చీఁకటి యప్పుడప్పుడే వ్యాపించుచుండెను. కీటకపతంగముల నిస్వనము లెల్లయెడల వినఁబడుచుండెను. శుక్తిమతీనదీతరంగంబులు కలకలారావంబులతో జరగిపోవుచుండెను. అంతంత సైకతకూలంబులు నదీప్రవాహమున విరిగి నీటిలోఁ బడుచుండెను. ఆ సైకతకూలంబులు విరిగిపడినప్పుడు మాత్రము జలము మకకలఁగి, మరల స్వచ్ఛందగభీరభావముతోఁ బ్రవహించుచుండెను. నదీవేగము నెనగొట్టుకొనివచ్చు తరుకాండములందము శుక్తిమతీజలంబులఁ గాన్పించుచుండెను. అంతంత నదీమధ్యమున నొక్కొకపడవ నిశ్చలముగఁ బ్రయాణమొనర్చుచుండెను. ఒక్కొకచో నంచలిబాటసారులు సాయంకాలభోజనములకై యొడ్డునకుఁ జేరనుండిరి. ఆ పడవలలోని మినుకుమినుకుమనుదీపములు గాంతులు లోతునకుఁ గాన్పించుచుండెను. ఆకసమున నప్పుడప్పుడె తల

నూపుచున్ననక్షత్రమాలికలు శుక్తిమతీజలంబులం బ్రతిఫలించుచుండెను. ఆసమయమున నొకరిద్దరువిలాసపురుషులాసికతాతలంబున సంగీతధ్యానమొనర్చుచుండిరి. అనేకులుస్త్రీలు మృణ్మయపాత్రంబుల జలముంగొనిపోవుచుండిరి. మరికొంద ఱాయిసుకతిన్నెపై—నచ్చటచ్చట గుంపు గుంపులుగఁ గూర్చుండి యేమేమియో లోకాభిరామాయణమొండొరులతోఁ జెప్పుకొనుచుండిరి.

నవకుమారునింజూచి స్వర్ణకుమారుఁడు నమస్కరించి యిట్లనియెను.

“ మహాశయా ! ఎప్పుడువచ్చితిరి ? ”

“ ఇప్పుడే ! —కాని, యేమిట్లుచిక్కిపోయితివి? మనోవ్యాధియా ? లేక, భుజించుట లేదా ? ”

“ ఏదియునులేదు. కొంచెము సేపిటకూర్చుండదముగందు—చల్లగనున్నది ” వారిరువురు నా సైకతస్థలంబున నాసీనులైరి.

స్వర్ణ—మీచరిత్రమేమో చాలగనున్నదంటిరే ! కాని, చెప్పరైతిరి.

నవ—నాయిప్పటిపేరు నవకుమారభట్టాచార్యుఁడు—నేను చాలగుప్తముగ నున్నాఁడను—మహాశయా ! నే... రో యీవృత్తాంతము కొన్నినాళ్లకుఁ దెలియఁగలదు.

నేనిప్పుడు నీకొకశుభవర్తమానము చెప్పెదను.

స్వర్ణ—అదియేమి?—

నవ—ఇంకగొన్నిదినములలో హీరమణి స్మృతినందును.

స్వర్ణచందూరిం డాశ్చర్యపడియెను.

"హీరమణి కా?" అనియెను.

నవ—అవును—నామాటనిశ్చయము. నాజ్యోతిషమందలి నైపుణ్యమెంతవఱకుఁగలదో నీకే తెలియఁగలదు.

నవకుమారునిమాటపై స్వర్ణకుమారునకుఁ జాలనమ్మకముఁగలదు. అతఁడాడినమాటలను విశ్వసించెను. అటుతరువాత వారేమేమో చాలసేపు సంభాషించిరి—నవకుమారుఁడు తనకుటీరాభిముఖుఁడై పోయెను.

పదియవప్రకరణము!

నవకుమారునిమాట నిశ్చయమే!

హీరమణివ్యాధి యానాఁటికానాఁడు హెచ్చుచుండెను. ఆమె యున్మాదగ్రస్తయై నిరంతరము పిచ్చిపిచ్చిపాటలం బాడుచుండెను. ఆమె కనపరతము జ్వరము హెచ్చుచుండెను. నేఁడామెకు జీవితాశ యేమాత్రమును లేనట్లుండెను.

వైద్యులు సంజీవివంటియౌషధముల నిచ్చుచుండిరి. కాని, మనోవ్యాధికి మందుగలదా?

ఆమాట హీరమణికిఁ దెలియును. ఆమె తనకు వైద్యులిచ్చినయౌషధములన్ని శయ్యక్రిందవైచి యుంచుచుండెను. అవి యనంతములై శయ్యక్రిందనే మఱుఁగుచుండెను. హీరమణి యాయువు తుదముట్టసాగిపడుచుండెను. స్వచ్ఛందగౌరవర్ణముగల యామెమొగము రక్తవిహీనతచే నత్యంతపాండువర్ణముం దాల్చెను. ఆమె కృశించిపోయెను. ఆమెహృదయపాపము, పశ్చాత్తాపముచే నశించిపోయినది. కాని, యామె కింకను స్వర్ణకుమారునిమీఁదఁగల ప్రేమ నశింపలేదు. ఆమె తనజీవితకాలమధ్యమున నాతనినొకమారు దర్శింపవలయునని తలంచుచుండెను—కాని, యాతఁడెన్నినాళ్లకును నామెకు దర్శనమీయలేదు.

ఒకనాఁ డామెకు జ్వరముగ్రమ్మి చాలఁగందరగోళము చేసెను—కుముదవతియు నగేంద్రబాలయు, ఆమెమంచముకడఁ గూర్చుండిరి. హీరమణికి మందులుపోయువైద్యులసంఖ్య కానాఁడు పరిమితియే లేదు. ఎన్నిమందులిచ్చినను లాభములేకుండెను. ఆరాత్రి జీవించినచో నామె నూరేండ్లుబ్రదుకునని వైద్యులు చెప్పుచుండిరి. కాని, యామె కారాత్రి, యెట్లుగడచును? ఆమె జీవించుమార్గమేమియును

లేదు. ఆమె కాయాపము జనించినది. కంఠమ్మునం గఫము గ్రమ్మెను. మాటగొంగుపోయెను. మాటలు సరిగా తెలియుచుండుట లేదు. ఆమె తనదగ్గరనున్నకుముదవతితో మెల్లగా, “స్వర్ణ—దర్శనము—” అని పలికెను.

ఆమెవాక్యార్థము కుముదవతికి బోధపడియెను. ఆమె రాధాకృష్ణమందిరమునకరిగి కుమారునిఁజూచి “నాయనా! అవసానకాలమున నిన్నుఁ జూడఁగోరుచున్నహీరమణికి దర్శనమిమ్ము—” అని పలికెను. ఆమాటల కాతని హృదయము కరఁగిపోయెను. అప్పుడాతనిపక్కనె నకు, మాకుఁడుకూడ నుండెను. వెంటనే యిరువురును హీరమణి కడకువచ్చిరి. హీరమణి స్వర్ణకుమారునకు నమస్కరించి లేవఁబోయెను. కాని, బలహీనతచే నామె లేవలేకపోయెను. ఎల్లరును “వలదు—వలదు—” అని పలికిరి. ఆమె పరుండి స్వర్ణకుమారుని తనదగ్గరఁ గూర్చుండుమనియెను.

స్వర్ణకుమారునకు హీరమణినిచూచుటతోడనే గుండెలుపగిలిపోయెను. ఆతఁ డెప్పుడును సట్టివికారస్వరూపిణిని చూచియుండలేదు. ఆమెయిష్టానుసార మాతఁ డచ్చట నాసీనుఁడయ్యెను. స్వర్ణకుమారుఁడు కన్నులుమూసికొని కూర్చుండెను. ఆతఁ డీకనామెమోమువంకఁ జూడఁజాలకపోయెను. హీరమణి యాతనిచేయిపట్టుకొని యస్పష్టధ్వని

తో నిట్లు చెప్పఁదొడంగెను.

"స్వర్ణకుమారా! నిన్నే నాథునిఁగా — తలంచితిని. కాని, — నకోర్కె యీజన్మమున ఫలించినదికాదు — హైమను చంపినపాపాత్మురాలను నన్ను క్షమింపు. — స్వర్ణా — నన్ను — క్షమింపవా!"

ఆమె కాయాసము హెచ్చెను. ఇఁక మాటాడఁజాలకపోయెను. ఆమె ప్రాణావేగముచేఁ దల్లడిల్లిపోవుచుండెను. మరల నామె యోపిక తెచ్చుకొని మరియు నిట్లు చెప్పఁదొడంగెను.

"ఆపాపము — చేసితిని — అనుభవించితిని — ఇఁక — క్షమ — దైవమువద్ద — ఇదియే — ప్రార్థన — స్వర్ణా! — క్షమింపుము!"

ఆమెమాట మరల సన్నగిలెను. ఆవేదనచే నామె కొట్టుకొనసాగెను. ఆమెకు మరణయాతన కలిగెను. అందఱును దుఃఖము నొందిరి. కుముదపతి యామెను కౌఁగిలించుకొని యేడ్చుచుండెను. వృద్ధదాసుఁడొకఁడు రామభజనము చేయుచుండెను.

స్వర్ణకుమారునకు వివరించుటకు వీలులేని యొకవిధమగు చింత కలిగెను. ఆతనికన్నులనుండి యప్రయత్నముగ సూక్ష్మబాష్పకణంబులు రాలసాగెను. ఆతఁ డిదివరలో నెప్పు

డు నిశ్శబ్దదుఃఖించియేడ్చుచుండెను.

హీరమణి మరల మాటాడెను.

"హా! —స్వర్గ—పోవుచున్నాను—శివా—నేను చచ్చుచున్నాను—శివా—స్వర్గ'—స్వర్గ'—"

ఆనామోచ్చారణముతో నామె శ్వాస నిలిచిపోయెను. ఒకింతసేపునకామెకాలుసేతులు చుట్టుకొనిపోవుట కారంభించెను. కుముదవతియు నగేంద్రుఁడును హీరమణిని గ్రిందఁబరుండఁబెట్టి గాఢమె విచారపడి దుఃఖించుచుండిరి. ఒకింతవడవునకామెప్రాణవాయువులు మహాకాశ యుపరించు పాలోఁగలిసిపోయినవి. అందఱును దుఃఖసాగరమున మునింగిరి. స్వర్గకుమారుఁడు సనత్కుమారుఁడు చెప్పినది సత్యమైనదని యనుకొనసాగెను.

పదునొకండవ ప్రకరణము.

ఉన్మాదునిమృతి.

హీరమణి మరణముచే నగేంద్రునిహృదయము చెదరిపోయెను. ఆసరళస్వరూపిణి—ఆప్రేమమయి—ఆ పానందదాయిని—ఆపితృభక్తియుక్త—హీరమణి మృతినందిన తరువాత నీలోక మరణ్యప్రాయముగ నగేంద్రుఁడు భావించుచుండెను.

హీరమణి శిష్యుని గోవిందప్రియకళ్యాణి పుత్రికగలదు. ఆతనికి పుత్రసంతానమేమియు లేనందున నాతఁడామెనే తనయునిగను తనయగను తలంచుచుండెను. అతనిప్రేమ బలవత్తరమైనదగుటచే దానిని నాతఁడు ఖండింపఁజాలకుండెను.

అతఁడు నిరంతరము చింతాక్రాంతుఁడై యుండెను. ఒకరితో మాటాడుట లేదు. ఒకరిని చూచుట లేదు. అతఁడున్మత్తునివలె నుండెను. హీరమణియు నిట్టి విచారముచే కృశించినది. ఒకటికి రెండగునేమో యని మాతనివిషయమున నెల్లరనుమానపడుచుండిరి. వారియనుమానమే నిశ్చయమయ్యెను. క్రమముగా నాతనికి మనోవ్యాధి ప్రబలమై శరీరము శుష్కించిపోయెను.

ఉద్యోగియొకఁడు సంతకములు చేయుటకై కాగితములను తీసికొనివచ్చెను. కాని, నాతఁడు సంతకములు చేయలేదు. ఆతనిగసరి వెడలఁగొట్టెను. ఉద్యోగి వెడలిపోయి కాగితములమీఁదఁ దానే సంతకములను చేసెను. దానినెవ్వరును నమ్మలేదు. ఉద్యోగులందఱును జమీందారుని సంతకమే యుండవలయునని వాదించిరి. కావున, నాయుద్యోగి యేమిచేయుటకును దోఁపక యూరకుండెను. రాజద్రోహాలు చాలమంది ప్రబలిరి. రైతులు పన్నిచ్చుటమానివేసిరి. ఉద్యోగులు వచ్చినచోట పన్నులు రాఁబట్టుకొని హరించుచుండిరి.

రాజ్యము పాడయిపోవు నవస్థకు వచ్చినది.

ఉద్యోగియొకఁడు స్వర్ణకుమారునికడకువచ్చి సర్వ వృత్తాంతమును నివేదించెను. స్వర్ణకుమారునకు నగేంద్రునిమీఁదఁ జాలఁ గోపము వచ్చెను. ఆతఁడావిషయమును మందలించుటకై నగేంద్రునికడ కేగెను.

నగేంద్రునకు సహజముగ స్వర్ణకుమారునిమీఁద నీర్ష్యగలదు. ఇదివరలో నాతనిమీఁదఁగలిగినక్రోధము హీరమణిమృతిచేఁ బ్రబలమయ్యెను. హీరమణిమృతికి స్వర్ణుఁడే కారకుఁడని యాతనినిశ్చయాభిప్రాయము.

స్వర్ణుఁడు నగేంద్రునికడకువచ్చెను. నగేంద్రుఁడు మాటాడలేదు. ముగ్ధుఁడై కూర్చుండియుండెను.

స్వర్ణ—మామా! రాజ్యమల్లకల్లోలముగనున్నది.

నగేంద్రుఁడు ఉత్తరమీయలేదు.

స్వర్ణ—మాటాడవేమి?

నగేం—దురాత్మా! ఇదియంతయునీవలననే—

స్వర్ణ—నావలననా! మామా! ఏమి యీయన్యాయపవాదము—

నగేంద్రుఁడు క్రోధావేశముచే వణఁకిపోవుచుండెను. ఆతనికి యుక్తాయుక్తవిచారణజ్ఞానము నశించిపోయెను. ఆతఁడు స్వర్ణకుమారుని చెంపమీఁద నొకదెబ్బఁగొట్టెను.

... “పాపాత్ముఁడా ! వెడలిపొమ్ము—” అని పలికెను.

స్వర్ణకుమారుఁడు యుక్తవయస్కుఁడు. అది యొకరిచేఁబడుటకు దగినవయసుకాదు. ఆతనిమనస్సు వికలమై పోయెను. తోడనే యాతఁడు “మామా ! నీవు కోపగించినను నాకుఁ గ్రోధము లేదు. కాని, నీబుద్ధిహీనతకుఁ జాల విచారించుచున్నాను. నీవు వెడలిపొమ్మనినప్పుడిచ్చట నొకక్షణము నిలుచుట నాదిదోషమే !” అని పలికి చివాలున వెడలిపోయెను. దానినొక సేవకుఁడు చూచుచుండెను. ఆతఁడు వెడలిపోయి కుముదవతితోఁ జెప్పెను. ఆమె శోకించుచు కుమారునికై వెదకించెను. కాని, యాతఁ డెచ్చటను గాన్పింపలేదు.

కుముదవతి శోకసాగరమున మునిఁగెను. ఆమె శోకముంజూచి నగేంద్రుఁడుగూడఁ జాలసేపేడ్చెను. తానుచేసినపని తప్పని యాతఁడు తెలిసికొనియెను. ఆతఁడు క్రమముగ నున్మాదుఁడై పోయెను ఆయున్మాదము క్రమముగ బలవత్తరమైనదిగఁ బరిణమించెను. ఇఁక నదిప్రాణములను గూడఁ దీయఁగలిగియుండెను. గోపాలపురమందలి ప్రజలందఱును వారిస్థితికి విచారించుచుండిరి.

నగేంద్రునిప్రాణవాయువు లాకస్మికముగ నెగిరిపో

యెను. దగ్గరనున్నవైద్యుఁడు తనచేతిలోనిమందుగిన్నెను క్రిందఁబాఱవైచెను.

పంచత్రింశః ప్రకరణము.

నవకుమారదర్శనము.

ఇంటనుండి వెడలి స్వర్ణకుమారుఁడు క్రోధశోకపూరితచిత్తముతో నెచ్చటకుఁబోయెను? ఆతఁ డెచ్చటకుఁబోఁగలఁడు? ఆతనికి గమ్యస్థాన మెచ్చటనున్నది? ఆతఁ డొకస్థలమును నిర్దేశించికొనియెనా? లేదు. ఆతని కొకగమ్యస్థానము లేదు. ఒకమార్గము లేదు. ఒకతలంపు లేదు. సగేంద్రుని నిష్ఠురవాక్యబాణపాతమును భరింపనోపక—ఆతఁ డిల్లు విడిచిపోయెను. కొంతదూర మేగుసరి కాతనికి నవకుమారుఁ డెదురుపడియెను. నవకుమారున కిదివఱకే యన్నిసంగతులును తెలిసినవి. ఆతఁడు స్వర్ణకుమారునిం జూచి, "స్వర్ణా! ఎచ్చటికేగుచున్నావు?" అని పలికెను.

స్వర్ణకుమారునిమనస్సు రోసిపోయినది. ఆతనికి విరక్తి గలిగెను.

"ఎచ్చట నామరణమునకుఁ దగినయుపాయము గాన్పించునో, యచ్చటికిఁ బోయెదను—"

వకుమారుఁడు కొంచెమాలోచించెను. ఆతఁడిట్లనియెను.

"నీవిదివఱలో నాకుటీరముం జూడవచ్చెదననుచుంటివి. ఇప్పుడువచ్చెదవా ?"

"వచ్చెదను—"

ఇరువురును నవకుమారకుటీరాభిముఖులై బయలువెడలిరి. మార్గమధ్యమున నవకుమారుఁ డిట్లనియెను.

"స్వర్ణకుమారా! నీవు నాచరిత్రమును చెప్పుమంటివి. నాకిప్పుడు సమయమువచ్చినది. నాది గోపాలపురమే! నేనింటనుండి పోవునప్పటికి నీవు చాలఁ జిన్నవాఁడవు. నాతండ్రి నవీనచంద్రోపాధ్యాయుఁడు. నేను చిన్నప్పుడు వైరాగులలోఁ గలిసిపోయితిని. తరువాత నేను ప్రయాగలో మృతినొందితినని మాయింట నెవ్వరో చెప్పిరి. అటుపైని నేనొకనాఁ డింటికివచ్చితిని. అది సాయంకాలమగుటచేతను, నేను చనిపోయితినని వినుటచేతను, ఆయూరివారందఱు పిశాచభ్రాంతిచే నన్ను రాలతో రువ్విరి. నేను వేఱుదిక్కులేక యీయూరికిసమీపముననున్న యడవిలోఁ గుటీరమువైచుకొనియుంటిని. నాకొకచెల్లెలుండెను—ఆమె హైమవతి—"

హైమవతియనినతోడనే స్వర్ణకుమారుఁ డులికిపడెను. ఆతఁ డేకాగ్రచిత్తముతో వినుచుండెను. నవకుమారుఁ డింకను చెప్పుచుండెను.

"నాతండ్రి కొన్నినాళ్లకు మృతినొందెను. హైమవతి మాయిల్లుచేరినది. నీవామెను ప్రేమించితివని చాలసంతసించితిని. కాని, దైవము వేరుగానూహించెను."

ఈమాటలు వినునప్పుడు స్వర్ణకుమారుఁడు శోకాకులచిత్తుఁడయ్యెను. నవకుమారుఁడు చెప్పసాగెను.

"హైమవతి నతలజలంబులందొక ప్రసిద్ధహీరమణిఁదానాకుఁ జాలఁ గోరికయుండెను. నేనామెయందు మనుజూపవలయునని యున్నట్లు జ్యోతిషము చెప్పెను. అటుతరువాత నాకొకస్త్రీ శుక్తిమతినదిలో దొరికెను. ఆమె యింకను బాలికయే. కావున హీరమణిచనిపోయినతరువాత నామెను నీకిచ్చి పెండ్లిచేయవలయునని తలంచితిని—"

ఇట్లు సంభాషించుచుండఁగనే వారు కుటీరమునకు వచ్చిరి.

పదుమూఁడవప్రకరణము.

హైమవతి నిజముగ మృతినందినదా?

హైమవతి నిజముగ మృతినందినదా? లేదు. ఆమె యట్లు మృతినందిన యెడల గ్రంథము నకు హైమవతీనామమే లవచ్చును?

...కుసుమపురాధీశు పుత్రి మాతి జలంబులనుండి రక్షించినదామెనే! స్వర్ణపుకుమారులు కుటీరములోనికేగిరి. అచ్చటస్వర్ణకుమారుం డాకస్మికముగ హైమవతి గాంచెను. ఆతఁడు వెంటనే భ్రమజెంది మూర్ఛపోయెను. హైమవతి వెంటనే "హా! నాథా!" యని యఱచుచువచ్చి యాతని శిరస్సు నాకఠిన శిలాతలమునుండి తీసి తనయంకభాగమున నిడుకొనియెను. అతఁడింకను లేవలేదు. ఆమె యాతని నేత్రములపై నిర్మలోదకమును జల్లుచుండెను. కొంతసేపటి కాతఁడు లేచెను.

"హా! హైమవతీ! నీవింకను జీవించియుంటివా? నేను నిద్రించుచుంటినా? మేల్కొనియుంటినా?"

అని పలుకుచు నాతఁడామెను గ్గాఢముగ కౌఁగిలించుకొనియెను. చిరకాలమునకుఁ గలిగిన సందర్శనముచే నాప్రేమమయమూర్తులు—అగాధమగు నెంతటి సంతోషసాగరమున మునింగియుండిరో, అనుభవముగలనూతనదంపతు లూహించుకొందురుగాక! వారిసంతోషమును, సౌఖ్యమును వర్ణింపఁదలంచినచో నీచిన్ని పొత్తము చాలదు. కావున, దానిని మా పాఠకులే యూహించుకొందురుగాకయని వదలివేయుచున్నారము.

పదునాల్గవ ప్రకరణము.

ముగింపు.

గ్రంథమును ప్రారంభించినది మొదలు వారితోఁ బరిచయులమైయున్న మేమిప్పుడు మాపాఠకమహాశయులకడ సెలవుఁదీసికొనవలసినవార మగుచున్నారము!

ఇంక నేమీచరిత్రమునఁ జెప్పవలసినవిశేషాంశము లేవియును లేవు. నవకుమారుఁ డింటికేగి మాతులునిమరణమునకై చింతించి— యాతనికిఁ బారలౌకికకృత్యములను నిర్వర్తించెను. అటుతరువాత నొకశుభముహూర్తమున, నవకుమారుఁడు హేమనళిని వివాహమాడి గోపాలపురపుజమీందారుఁడయ్యెను. నవకుమారుఁడు తనజీవితశేషమును గోపాలపురమున గడపెను. ఆతనియద్భుతచరిత్రమున కందఱును వెఱఁగుపడిరి.

నవకుమారునివనకుటీర మిప్పుడు విహారమందిర మయ్యెను.

సంపూర్ణము.

అనుబంధగ్రంథములు.

1. రాధారాణి.	0	4	0	0	4	0
2. యుగళాంగుళీయకము.	0	3	0	0	3	0
3. రాజభక్తి.	0	2	0	0	3	0
4. లీల.	0	3	0	0	4	0
5 సాధన.	0	5	0	0	7	0
6. ఇందిర.	0	3	0	0	4	0
7. ప్రభావతి.	0	2	0	0	3	0
8. మాలతి.	0	1	6	0	2	0
9. కమలాకాంతుఁడు.	0	1	6	0	2	0
10. * పరిమళ.	0	6	0	0	8	0
11. రజని.	0	6	0	0	8	0
* 12. నీరద.	0	5	0	0	7	0
13. సీతావనవాసము.	0	5	0	0	7	0
14. ఉన్మాదిని.	0	3	0	0	4	0
15. సంతాపకుఁడు.	0	4	0	0	5	0
16. ఆరణ్యక.	0	6	0	0	8	0
17. వియోగిని.	0	3	0	0	4	0
18. కృష్ణకాంతునిమరణశాసనము.	0	6	0	0	8	0
19. చంద్రసేనుఁడు	0	4	0	0	5	0
20. వ్యాఘ్రాచార్యబృహల్లాంగూలము.	0	2	0	0	2	6
21. ఉన్మత్త	0	2	0	0	2	6
22. మీరాబాయి.	0	1	0	0	1	0
23. రాణీతారాబాయి.	0	1	0	0	1	0
24. కాబూలుసాహేబు.	0	1	0	0	1	0
25. భారతమహిళ.	0	5	0	0	7	0
26. భారతీయుల యుపనివేశములు.	0	2	0	0	2	6
27. హారావళి. (ప్రథమభాగము.)	0	3	0	0	4	0
28. హారావళి. (రెండవభాగము)	0	3	0	0	4	0

10998